

Prof. univ. dr. Vasile Ișan

Întemeiată oficial sub egida Principelui Alexandru Ioan Cuza, cel care a așezat fundamentele modernizării societății românești, Universitatea din București a reprezentat încă de la începuturile sale expresia instituțională a unui dublu ideal: recunoașterea continuității „învățăturilor înalte” în capitala țării și imperativul europenizării culturii naționale. Spiritul fondator, vizionar și cuprinzător, izvorât din istoria de secole a „Academiilor domnești” și învrednicit de improprierea tradiției și modernității academice europene, a creat orizontul deschis al dezvoltării unei mari instituții academice.

Cu profesori formați în cele mai prestigioase universități occidentale și tineri studioși, cărora li s-a insuflat idealul completitudinii persoanei și al înțelegerii depline a condiției umane, prin educație și străduințe proprii de îmbogățire a cunoașterii, Universitatea din București a contribuit în mod esențial la răspândirea științei și dezvoltarea culturii într-o țară tânără cum era România.

Istoricii, ca și sociologii, vorbesc despre stadii ale procesului de civilizare și dezvoltare socială, care sunt, în mare parte, determinate cultural.

Fără a discuta aici despre dinamica și sensul acestor evoluții culturale, putem spune că Universitatea, instituția cel mai profund implicată în continuitățile și discontinuitățile istoriei intelectuale, își are propriile stadii sau vârste.

Universitatea din București, la fel ca instituțiile românești de vechime similară, a trecut, în veacul ei și jumătate prin patru stadii: primul stadiu este al formării; al doilea este al consolidării instituționale și sincronizării internaționale; al treilea este stadiul „orizontului închis”; cel din urmă este al reconstrucției și recunoașterii internaționale.

Dacă primele două stadii și cel din urmă au fost, în bună măsură, croite și substanțializate de potențialul intelectual, energiile creatoare și resorturile instituționale ale Universității, cel de-al treilea i-a fost impus de o ideologie și un regim politic străine spiritului academic și competiției ideilor. Însă, nu din nevoia de încadrare cronologică recurgem la divizarea istoriei Universității din București în stadii. Mai curând relevarea persistenței „orizontului deschis” al dezvoltării și a importanței contribuțiilor științifice și culturale ne-a îndemnat la o asemenea simplificare.

Dacă în primul stadiu, care a durat până la sfârșitul Războiului de Reîntregire, Universitatea s-a edificat instituțional și intelectual, însușindu-și caracteristicile tiparului academic european, al doilea stadiu, de scurtă durată și intensă efervescență creatoare, este definit prin contribuțiile științifice și culturale recunoscute internațional.

De la biologie și chimie la medicină, matematică, litere și sociologie, aproape toate domeniile de studiu și cercetare sunt înseminate de ideile și contribuțiile originale ale profesorilor și absolvenților iluștri ai Universității din București.

Într-o perioadă de nici șase lustri, temeinicia învățăceilor, erudiția și talentul cărturarilor, înzestrarea intelectuală deosebită a experimentatorilor și spiritul iscoditor al minților strălucite, asociate cu emulația

modelelor referențiale și neliniștea creatoare au dat cele mai însemnate împliniri în cultura noastră, fără precedent și fără egal.

Chiar dacă împlinirile intelectuale și pătrunderile în știința mondială (de la bacteriologie, epidemiologie, histologie, neurochirurgie și virusologie la fizica nucleară, fizica plasmei, geometrie diferențială, teoria probabilităților și statistică matematică, în științele naturii; apoi, de la teoria „recesivității”, personalismul energetic și logica polivalentă la școala sociologică „monografică”, în umanioare) ale profesorilor și absolvenților Universității din București nu sunt singulare și unice în mediul academic românesc interbelic, acestea au fost cele mai importante contribuții realizate vreodată în cultura noastră. Ele au conferit conturul unei mari Universități și au dus la dobândirea unei binemeritate recunoașteri în cultura și știința lumii.

Nutriți de tezaurul culturii europene și progresul științei moderne, Oamenii Universității interbelice le-au onorat și îmbogățit.

În stadiul „orizontului închis”, străduițele meritorii ale profesorilor și studenților Universității din București nu au încetat.

Contribuțiile lor culturale și științifice nu s-au metamorfozat într-un „deșert intelectual”, iar Universitatea nu a devenit un loc „unde nu se întâmplă nimic”. Dar intensitatea realizărilor și efervescenta creatoare nu au mai strălucit ca altădată, iar vremea sincronizării cu lumea academică occidentală a apus sub dictatul ideologiei totalitare. Cu toate îngrădirile și constrângerile sistemului socialist, unul de „penurie a spiritului academic și culturii înalte”, profesorii și studenții Universității din București au continuat „conversația permanentă a științelor, artelor, filosofiei și umanioarelor”. Așa se explică perpetuarea „școlilor” din Universitatea capitalei, acestea înțelese în semnificația lor deplină, de continuitate a metodelor de cercetare, învățare și predare și de prezervare critică a gândirii întemeietorilor.

Recurgând la o istorie contrafactuală, am putea spune că „școlile” Universității din București, în absența constrângerilor și îngrădirilor din cele aproape cinci decenii, ar fi înflorit, căpătând strălucirea „marilor școli” de importanță mondială.

Oricum, momentul de cotitură politică și economică a găsit Universitatea pregătită să-și asume eforturile și transformările necesare redobândirii statutului de instituție academică europeană și disponibilă să-și reafirme importanța ei internațională.

Tradițiile și realizările recente ale instituției „intelectului” pe care o sărbătorim astăzi certifică statutul ei de mare Universitate.

Cultura noastră modernă și patrimoniul științific al României, chiar neîndestulătoare și neîmplinite, sunt de neimăginat fără existența Universității din București.

Aducem pe această cale un modest elogiu mării Universități „surori”, exprimăm gratitudinea pentru contribuțiile sale neprețuite la dezvoltarea culturii moderne românești și pentru pătrunderile sale inspirate în patrimoniul universal al cunoașterii despre lume și condiția umană, afirmăm încrederea în

capacitatea comunității sale academice de a perpetua renumele Universității și acordăm, cu bucurie și prietenească deschidere, considerația cuvenită „maгіștrilor și discipolilor” acestei inefabile „republici a intelectului și spiritului creator”.

SAPIENTIA, LIBERTATE AC VERITATE GAUDEATIS!